

MÅNADENS SJUKDOM

PARAKERATOS, AUTOMATSKORV

Ordet *parakeratos* betyder ”förändringar i anslutning till hudcellerna”. Sjukdomen orsakas framförallt av en brist på mineralämnet zink, men även brist på essentiella (=nödvändiga) fettsyror har betydelse liksom höga nivåer i fodret av substanser som kan hämma tarmens upptag av zink, såsom kalcium, järn eller koppar, eller fytater och andra ämnen med förmåga att binda mineraler. Olika kroniska tarmstörningar kan också orsaka ett försämrat upptag.

Zink är en viktig komponent i enzymet superoxiddismutas (SOD). SOD finns i kroppens celler och är en antioxidant vars funktion är att oskadliggöra de fria radikaler som bildas i samband med cellernas omsättning av syre. Om dessa inte oskadliggörs, kan kroppens celler ta skada.

Grisen får i sig zink via fodret. Snabbväxande grisar har störst behov av zink och är de som framförallt drabbas av brister i fodret. Sambandet med automat-utfodring är dåligt klarlagt. ”Automatskorv” sågs framförallt förr, när gruppållna grisar utfodrades med torrt foder i foderautomat. Detta hade sannolikt samband med att man då ofta hade ett litet antal automater till ett stort antal grisar som dessutom var ovana vid torrfoder, vilket gjorde att speciellt lågrankade grisar fick sämre födotillgång. Ofta var också vatten-nipplarna få till antalet och placerade långt ifrån foderautomaterna, vilket även det påverkade grisarnas foderkonsumtion. Tillväxtgrisar kan även drabbas av vissa kroniska tarmstörningar (t.ex. *Lawsonia*-infektion), vilket ytterligare kan påverka risken att insjukna. I produktionssystem med kommersiellt foder är sjukdomen ovanlig, framförallt drabbas enstaka grisar och då ofta grisar med en dålig tillväxt på grund av en kroniskt störd tarmfunktion.

Förändringar ses framförallt på buken och på lårens insida och baksida. Huden blir skorvig och täcks med svarta, hårda krustor med djupa veck mellan krustorna. I vecken ansamlas fett, smuts, och skräp. Drabbade grisar växer dåligt. I allvarliga fall får grisarna även nedsatt aptit, diarré, kräkningar och en ökad infektionsbenägenhet. Dödligheten påverkas vanligen inte.

Diagnos kan ställas via blodprov eller via *hudbiopsi* (utstansat hudprov) samt indirekt via foderanalys.

Kommersiellt foder innehåller vanligen tillräcklig mängd zink i en form som gör att mineralet lätt tas upp i tarmen. Rekommenderad dos är 15 -100 ppm zink. Zinkoxid, som kan användas förebyggande mot avvänjningsdiarré, tas inte upp i någon större utsträckning och kan därför inte användas för att förebygga brist. För stort upptag av lättillgängligt zink kan å andra sidan orsaka förgiftningssymptom i form av försämrad tillväxt, ledsador och deformationer av brosk- och benvävnad, inre blödningar, magsår, och tarminflammation.

Behandling görs via tillskott av zink. Det finns även kommersiellt SOD att tillgå. Misstänker ni problemet, kontakta er besättningsveterinär för diagnos och rådgivning.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se